

The Basics of Training and Excellence of the Relationship of Non-Governmental Humanitarian Organizations based on the Islamic Discourse of Peace and the Relationship of these Organizations with the Specialized Institutions of the United Nations

ARTICLE INFO

Article Type

Research Article

Authors

Farideh Rafiei¹

Seyyed Bagher Mirabbasi^{2*}

Mansour Atashaneh³

How to cite this article

Farideh Rafiei, Seyyed Bagher Mirabbasi, Mansour Atashaneh, The Basics of Training and Excellence of the Relationship of Non-Governmental Humanitarian Organizations based on the Islamic Discourse of Peace and the Relationship of these Organizations with the Specialized Institutions of the United Nations, *Journal of Islamic Life Style Centeredon Health*, 2022:6(3): 699-709.

1. PhD student, Department of Law, Emirates Branch, Islamic Azad University, Dubai, United Arab Emirates.

2. Professor, Department of Law, Emirates Branch, Islamic Azad University, Dubai, United Arab Emirates (Corresponding Author).

3. Professor, Department of Law, Emirates Branch, Islamic Azad University, Dubai, United Arab Emirates.

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: s.b.mirabbasi2020@gmail.com

Article History

Received: 2022/10/21

Accepted: 2022/12/04

ABSTRACT

Purpose: Today, due to the extensive interactions between countries and non-governmental organizations in the world, the importance of these organizations has increased more than ever, and this has made the organizations involved Government and non-government are very dependent on each other, and to achieve their goals and interests, they should cooperate in the form of international organized organizations, and delegate part of their authority to these organizations. International actors are also bound to create such interaction, because in their foreign policies to advance their goals, they must cooperate with these organizations so that they can advance their powers in the direction of their interests. The important point is that in the international arena, in order to expand peace and humanitarian relations and avoid war, governments and non-governmental organizations and institutions should be connected to each other and implemented through them, because the only practical way Making this important is the global struggle against human rights violations, poverty, discrimination, war, etc. Many of the goals of these organizations are in line with the discourse of Islamic peace, because in this discourse, fighting against war based on illegitimacy and maintaining peace and security, and fighting against conflict and oppression is considered a principle and basis.

Research method: In this article, the authors have evaluated the relationship of non-governmental organizations based on the Islamic peace discourse with analytical-descriptive method, and then deal with the relationship of these organizations with specialized United Nations institutions.

Conclusion: United Nations specialized agencies use the consultation of non-governmental organizations despite certain conditions such as (being private and non-governmental, having jurisdiction in the territory and activities of the United Nations specialized agency, having effective activity in several countries, etc.).

Keywords: Non-Governmental Organizations, United Nations Specialized Institutions, Humanitarian, Islamic Peace Discourse.

مبانی تربیت و تعالی رابطه سازمان های غیردولتی

بشر دوستانه بر اساس گفتمان اسلامی صلح و رابطه

این سازمانها با موسسات تخصصی ملل متحد

فریده رفیعی^۱

دانشجوی دکتری، گروه حقوق، واحد امارات، دانشگاه آزاد اسلامی، دبی، امارات متحده عربی.

سیدباقر میرعباسی^{۲*}

استاد، گروه حقوق، واحد امارات، دانشگاه آزاد اسلامی، دبی، امارات متحده عربی (نویسنده مسئول).

منصور عطاشنه^۳

استاد، گروه حقوق، واحد امارات، دانشگاه آزاد اسلامی، دبی، امارات متحده عربی.

چکیده

هدف: امروزه با توجه به تعاملات گسترده‌ای که میان کشورها و سازمان‌های غیر دولتی در عرصه جهانی وجود دارد، بر اهمیت این سازمان‌ها بیش از پیش افزوده شده است، و همین امر باعث شده تا دست‌اندرکاران سازمان‌های دولتی و غیر دولتی بسیار به یکدیگر وابسته شده، و برای رسیدن به اغراض و منافع خویش، در شمایل تشکل‌های سازمان یافته بین‌المللی با هم همکاری کنند، و بخشی از اختیارات خود را به این سازمان‌ها تفویض نمایند. دست‌اندرکاران بین‌المللی نیز ناگزیر از ایجاد چنین تعاملی هستند، زیرا در سیاست‌های خارجی خود برای پیشبرد اهدافشان باید با این سازمان‌ها همکاری نمایند تا بتوانند با سیاست اختیارات آن‌ها را در جهت منافع خود پیش ببرند. نکته حائز اهمیت در آن است که در ساحت بین‌المللی برای گسترش صلح و روابط بشر دوستانه و دوری از جنگ باید دولت‌ها و نهادهای غیردولتی و موسسات به یکدیگر متصل و از طریق آن‌ها عملی شود، زیرا تنها راه عملی کردن این مهم مبارزه جهانی با نقض قوانین حقوق بشر، فقر، تبعیض، جنگ و... می‌باشد. بسیاری از اهداف این سازمان‌ها در راستای گفتمان صلح اسلامی است، زیرا در این گفتمان نیز مبارزه با جنگ مبتنی بر عدم مشروعیت و حفظ صلح و امنیت، و مبارزه با ستیز و ستم یک اصل و مبنا تلقی می‌شود.

مواد و روش‌ها: نگارندگان در این مقاله با روش تحلیلی- توصیفی بر آند رابطه سازمان‌های غیردولتی را بر اساس گفتمان صلح اسلامی مورد ارزیابی قرار داده، و سپس به ارتباط این سازمان‌ها با موسسات تخصصی ملل متحد بپردازند.

نتیجه گیری: موسسات تخصصی ملل متحد با وجود شروط خاصی نظیر (خصوصی و غیردولتی بودن، داشتن صلاحیت در قلمرو و فعالیت‌های مؤسسه تخصصی ملل متحد، داشتن فعالیت مؤثر در چند کشور و...) از مشورت سازمان‌های غیردولتی استفاده می‌نمایند.

واژگان کلیدی: سازمان های غیردولتی، موسسات تخصصی ملل متحد، بشر دوستانه، گفتمان صلح اسلامی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۱۳

* نویسنده مسئول: s.b.mirabasi2020@gmail.com

مقدمه

از دیرباز صلح و آرامش همواره جزء بالاترین آرزوهای بشریت بوده است، دستیابی به این امر در منشور سازمان ملل متحد به عنوان نخستین هدف ملل متحد عنوان شد تا جایی که احترام به حقوق بشر و آزادی‌های سیاسی نیز به عنوان ابزاری جهت تحقق این هدف جایگاه ویژه‌ای یافته است. واژه و اصطلاح صلح همواره به مفهوم فقدان جنگ و درگیری‌های مسلحانه آورده می‌شد که در چنین معنایی صلح به طور مضیق مد نظر بوده که از آن به تعبیر «صلح منفی» یاد می‌نمایند تا اینکه در قطعنامه «کنفرانس عمومی یونسکو» آمده که اساسا اصطلاح «صلح» منحصر نمی‌تواند به معنای فقدان درگیری مسلحانه باشد، بلکه علاوه بر آن، صلح شامل فرایند توسعه، عدالت و احترام کامل میان ملت‌ها و... نیز می‌شود. صلح در این مفهوم همان «حق صلح» است که در زمره حقوق جمعی بر شمرده شده و تحت عنوان حقوق ملت‌ها یا اصطلاحا نسل سوم حقوق بشر نامیده می‌شود [۱].

اصالت صلح در گفتمان اسلامی نیز عبارت است از؛ برقراری صلح و آرامش در روابط بین‌الملل نه جنگ. وقوع جنگ باید ضروری و بر اساس شرع باشد. از نظر قرآن و اسلام نیز صلح و همکاری در روابط بین‌الملل یک اصل و ضرورت شمرده می‌شود. امام خمینی (ره) می‌فرماید: ملت‌های اسلام صلح جویی و زندگانی مسالمت‌آمیز را با تمام دولت‌ها و ملت‌ها طالب می‌باشند. [۲] «ما به تبع اسلام، همیشه با جنگ مخالفیم و میل داریم که بین همه کشورها آرامش و صلح باشد، لکن اگر جنگ را بر ما تحمیل کنند، همه ملت‌ها جنگجو است» [۳]

سازمان‌های غیر دولتی در راستای ایجاد صلح نقش جدیدی در مسائل بشر دوستانه از طریق مأموریت‌های مداوم در حفظ صلح ایفا می‌کنند. این سازمان‌ها به صورت فزاینده‌ای در روابط سازمان ملل مورد توجه قرار می‌گیرند (زیرا هم تعداد سازمان‌های غیر دولتی و هم مشارکت آن‌ها در تصمیم‌گیری‌های ملی و بین‌المللی بسیار افزایش یافته است) و برخی دیگر نیز در پی برقراری روابط دوستانه با اعضای شورای امنیت هستند تا در مواقع لازم فعالیت‌های خود را هماهنگ نمایند. [۴]

مسأله همکاری میان سازمان‌های غیردولتی و شورای اروپا از سال ۱۹۵۱ با طرح در کمیته وزرای شورای اروپا آغاز شد. در این کمیته به اهمیت سازمان‌های غیردولتی در پیشبرد فعالیت‌های شورای اروپا اشاره شد. قواعد حاکم بر روابط شورا و سازمان‌های غیردولتی در ۱۹۵۴ تصویب و در ۱۹۶۰ مورد تجدیدنظر قرار گرفت.

در حال حاضر «آیین نامه مقام مشورتی» که در ۱۶ اکتبر ۱۹۷۲ توسط شورای وزیران شورا تصویب شده است، حاکم بر روابط این شورا و سازمان‌های غیردولتی است. طبق این آیین نامه فقط یک

عرصه، بستر تکامل یابنده و پرشتابی خواهد گرفت. و در صدد ارائه بستر مناسب برای توافق داخلی، منطقه ای و بین المللی برای حل بحران موجود در کشور افغانستان است.

تعریف صلح:

صلح در تفکر سنتی عبارت است از: یک مکتب و جریان فکری که از حالت انسان ها و اجتماع انسانی از خرد تا کلان از فرو ملی تا فرا ملی ارائه می نماید. اما بعد از شکل گیری دولت ها و ملت ها صلح مفهوم جدیدی پیدا کرد. «یوهان گالتونگ» فیلسوف صلح و نظریه پرداز نوژی پیرامون تعریف صلح می گوید: «سه نوع خشونت وجود دارد: خشونت مستقیم (محکومی وجود دارد)، خشونت ساختاری (که از ساختار جامعه و انسان ناشی می شود)، و خشونت فرهنگی (مشروعیت بخشی به دو نوع خشونت قبلی از طریق مذهب، ایدئولوژی و زبان). وی با توجه به سه نوع خشونت دو نوع صلح مثبت و منفی را عنوان می کند. [۵] گالتونگ صلح منفی را نبود جنگ و خشونت مستقیم می داند و سطوح آن را از فردی، خانوادگی، اجتماعی تا بین المللی با مفهوم یکسان می داند. در سطح فردی؛ وقتی یک شخصی از جنگ و منازعه در گذشته رنج برده و یا به دلیل ترس شروع مجدد خشونت، ذهن آرام و صلح آمیزی ندارد. در سطح خانواده نیز همین است، در سطح اجتماع نیز تا زمانی که تبعیض، آزار، زمینه های نسل کشی باشد، اعضای آن جامعه هیچ وقت احساس صلح و آرامش نخواهند کرد. در سطح بین المللی نیز وجود سلاح های جنگی، جنگ افزارها، بمب های هسته ای زمینه منازعه و جنگ هستند حتی اگر منازعه و جنگ مستقیمی وجود نداشته باشد، این همان صلح منفی است. گالتونگ صلح مثبت را نیز علاوه بر صلح منفی، غلبه بر خشونت ساختاری و منازعه برانگیز می داند» [۶] صلح مثبت در یک تعریف یعنی احترام به حقوق بشر عدالت و جلوگیری یا پرهیز از خشونت ساختاری یا مستقیم که شامل عدم جنگ و نزاع، فقر، بی عدالتی، آسیب به محیط زیست، عدم بارداری و... می شود [۷]

گفتمان اسلامی صلح:

گفتمان مورد بحث شامل دو زنجیره مثبت و منفی پیرامون مفهوم صلح در روابط بین الملل است، که ابتدا باید توضیح مختصری پیرامون این دو صورت گیرد:

نفی گفتمانی حول مفهوم صلح در روابط بین الملل:

۱. نفی ظلم و سلطه طلبی در اصل روابط بین الملل

مهمترین مفهوم در حوزه روابط بین الملل است و مبارزه با آن اصلی ترین وظایف قایلان متعهد به آن است. اصل ۱۵۲ قانون اساسی جمهوری اسلامی به این نفی اشاره دارد: «سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران بر اساس نفی هرگونه سلطه جویی و سلطه پذیری، حفظ استقلال همه جانبه و تمامیت ارضی کشور، دفاع از حقوق همه مسلمانان و عدم تعهد در برابر قدرت های سلطه گر و روابط صلح آمیز متقابل با دول غیر محارب استوار است.

در رابطه با این گفتمان اسلامی امام خمینی (ره) می فرماید: «این قدرت ایمان ملت و قوه اسلام بود که بر ظلم، استبداد و استعمار غلبه کرد. امیدوارم دیگر ملل نیز از این طریق به ما متصل شوند» [۸]

گروه سازمان غیردولتی وجود دارد که طرف مشورت شورا قرار می گیرد. مقام مشورتی می تواند به سازمان های غیردولتی بین المللی «که به طور خاص مسرف یک سازمان غیردولتی در قلمرو واقع در صلاحیتشان باشد و با فعالیت هایش در یک بخش مشخص قادر به مشارکت در ایجاد یک اتحادیه منسجم تر با دولتهای عضو شورای اروپا برای نیل به یک هدف مشترک مصوب باشد» اعطا می شود.

سازمان های غیردولتی دارای مقام مشورتی در شورای اروپا باید تعهد نمایند که حداکثر تلاش خود را برای تحقق اهداف شورا بکار گیرند، دبیر کل شورا را از فعالیت های خود که می توانند مورد توجه و استفاده شورا واقع باشند مطلع نموده و به او اطلاعات، اسناد و نظرات لازم در قلمرو صلاحیتشان را بدهند.

توسعه فعالیت های سازمان های غیردولتی و شورای اروپا سبب شد که در ۲۴ آوریل ۱۹۸۶ کنوانسیون استراسبورگ در مورد شخصیت حقوقی سازمان های غیردولتی در چارچوب شورای اروپا منعقد گردد. در این مقاله ابتدا رابطه سازمان های غیردولتی بشردوستانه را بر اساس گفتمان اسلامی صلح مورد بررسی قرار می دهیم و سپس به چگونگی رابطه سازمان های غیردولتی با مؤسسات تخصصی ملل متحد می پردازیم، پژوهش حاضر در پی پاسخ به این پرسش هاست:

۱. نقش سازمان های غیر دولتی در گسترش و اشاعه صلح و فعالیت های بشر دوستانه چیست؟

۲. رابطه سازمان های غیر دولتی با مؤسسات تخصصی ملل متحد بر چه اساس است؟

پیشینه پژوهش:

۱. «نقش سازمان های بین المللی غیر دولتی در جهانی شدن اقدامات بشر دوستانه». (۱۳۹۱). اشلقی، مجید عباسی. موسوی فرد، سید محمدرضا. فصلنامه تخصصی علوم سیاسی.

- در این مقاله پس از بحث درباره سازمان های غیر دولتی، به مفهوم حقوق بشر و اقدامات بشر دوستانه در جهان امروز پرداخته شده و سپس، جایگاه و نقش سازمان های بین المللی غیر دولتی در ترویج و گسترش اقدامات بشر دوستانه در همکاری با سازمان ملل بررسی می شود.

۲. «درآمدی بر مفهوم گفتمان ژئوپلیتیک صلح». (۱۴۰۱). عزیززاده طسوج، محسن. احمدی پور، زهرا. حافظ نیا، محمدرضا. سجاد پور، سید محمد کاظم. مجله پژوهش های جغرافیای سیاسی.

- این مقاله در صدد تبیین فرایند ژئوپلیتیک صلح است. یافته های پژوهش نشان می دهد شکل گیری هویت های جدید منطقه ای، توسعه اجتماعی، ساختارها و کارکردهای نهادهای بین المللی، غالب ساختن گفتمان صلح و عدالت جهانی، مبارزه با تروریسم، گسترش گفت و گوهای بین المللی، تشنج زدایی و اعتماد سازی و... در حال افزایش است به گونه ای که در رویکردی انسان گرا؛ کاهش رنج های انسان از مهم ترین مزایای ژئوپلیتیک صلح در فضای جغرافیایی به شمار می رود.

۳. «گفتمان صلح و مبانی نظری ساختار ملی در افغانستان». (۱۳۷۷).

احمدی، محمد امین. منبع سراج.

- در این جستار سعی بر آن شده که نشان دهد گفتمان صلح در پیوند با بررسی مبانی نظری ساختار ملی و گفتگوی سیاسی در آن

۲. نفی تفرقه در میان ملت ها، و برافروختن آتش جنگ، فتنه و توطئه:

بر این اساس اصل ایجاد فتنه و شعله ور نمودن آتش جنگ و از بین بردن صلح و امنیت بشری چه از سوی ابرقدرت ها و چه از سوی غیر آن، از منظر گفتمان اسلام سیاسی - فقهاتی مذموم شمرده می شود. [۹]

۳. نفی گفتمان سلبی امنیت:

امنیت در این گفتمان تنها شامل تهدیدات دنیوی نیست بلکه متوجه آخرت و بقای عزت انسان نیز می شود. در الگوی امنیت اسلامی، جایی برای ذلت نیست. [۱۰]

۴. نفی نظم نامطلوب:

استقرار نظم و عدالت و تعالی بستر مناسب در جامعه و در روابط بین الملل هدف قرار داده می شود که با بی نظمی در تضاد است. امام خمینی پیرامون این گفتمان می فرماید:

«دنیای دنیای سابق نیست که یا انگلستان باید بر همه دنیا حکومت کند یا اروپا یا امریکا یا شوروی. دنیا امروز نمی پذیرد این را... دنیا نمی پذیرد که یک اقلیت تمام کشورها را ببلعد. باید آنها در کارهای خودشان یک تجدید نظر بکنند». [۱۱]

۵. نفی اصالت جنگ در برابر صلح:

در این گفتمان متوسل شدن به زور و خشونت مورد قبول نیست. جنگ در مواقع ضروری و در برابر ظلم و ستیز مورد پذیرش است و با در نظر گرفتن مصالح سرزمین صورت می گیرد. امام خمینی (ره) در این زمینه می فرماید: مسابقه و رقابت دو ابرقدرت در مجهز شدن به سلاح مدرن اتمی و هسته ای که از مبانی شیطانی و نفسانی سرچشمه می گیرد، چه مصیبت هایی برای بشریت دارد. [۱۲]

* بر اساس توضیحات داده شده در این گفتمان ها، عوامل اصلی بروز جنگ و عدم تحقق صلح جهانی به دو مفهوم ظلم و استکبار بر می گردد که باید برای تحقق صلح با آنها مبارزه نمود.

گفتمان ایجابی حول مفهوم صلح در روابط بین الملل:

مهمترین اصول در این گفتمان عبارتند از:

۱. احترام متقابل به حقوق، تمامیت ارضی، منافع و فرهنگ و عقیده و استقلال و حاکمیت یک سرزمین:

امام خمینی (ره) می فرماید: ما با تمام ملتها در صورتی که دخالت در امر داخلی ما نکنند و برای ما احترام قائل باشند با احترام رفتار می کنیم. [۱۳]

۲. برابری دولتها و ملتها و همکاری آنها با هم و پایبندی به تعهدات حقوق و قواعد بین المللی.

۳. اصالت صلح ایجابی

در این گفتمان بر صلح پایدار و همه جانبه در تمام حوزه های انسانی میان جوامع بشری تاکید می شود. نکته مهم در این گفتمان تاکید بر ماهیت انسانی صلح است. استقرار چنین صلحی بر اساس عدالت، معنویت، توسعه انسانی پایدار و نبود ظلم و استکبار است. امام خمینی (ره) در این زمینه می فرماید: ما در چارچوب قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت به صلحی پایدار فکر می کنیم، و این به هیچ وجه پایدار نیست. [۱۴]

گفتمان اسلامی صلح بر اساس موارد فوق:

اصالت صلح در گفتمان اسلامی عبارت است از برقراری صلح و آرامش در روابط بین الملل نه جنگ. وقوع جنگ باید ضروری و بر اساس شرع باشد. از نظر قرآن و اسلام نیز صلح و همکاری در روابط بین الملل یک اصل و ضرورت شمرده می شود. امام خمینی (ره) می فرماید: «ملت های اسلام صلح جوئی و زندگانی مسالمت آمیز را با تمام دولت ها و ملت ها طالب می باشند». [۱۵] «ما به تبع اسلام، همیشه با جنگ مخالفیم و میل داریم که بین همه کشورها آرامش و صلح باشد، لکن اگر جنگ را بر ما تحمیل کنند، همه ملتمان جنگجو است». [۱۶]

سازمان های غیر دولتی و مسئله صلح و حقوق بشر بین المللی:

با توجه به قرار داده هایی که در مفهوم صلح از منظر گفتمان اسلامی وجود داشت در می یابیم که این مفهوم در سازمان های غیر دولتی و بلکه در روابط بین الملل دارای مشترکاتی است. در مجمع عمومی پیرامون صلح این دیدگاه منتشر شده: «به رسمیت شناختن کرامت ذاتی کلیه اعضای خانواده بشری و حقوق یکسان و انتقال ناپذیر آنان اساس آزادی، عدالت و صلح در جهان را تشکیل می دهد. واژه و اصطلاح صلح همواره به مفهوم فقدان جنگ و درگیری های مسلحانه تعبیر آورده می شد که در چنین معنایی صلح به طور مضیق مدنظر بوده که از آن به تعبیر صلح منفی یاد می کنند، اما در کنفرانس عمومی یونسکو صلح در مفهومی گسترده تر تحت عنوان «صلح مثبت» مطرح شد که عبارت است از: «صلح فقط فقدان درگیری مسلحانه نیست بلکه شامل، فرایند توسعه، عدالت و احترام میان ملتها و... است (همان). در واقع صلح در اینجا به معنای «حق صلح» که به معنای «حقوق جمعی» است آورده می شود و تحت عنوان حقوق ملتها یا اصطلاحا نسل سوم حقوق بشر نامیده می شود. [۱۷] حقوق بشر مجموعه ای از ارزش ها، مفاهیم، اسناد حقوقی بین المللی و ساز و کارهایی است که در همه زمان ها و مکان ها از مقام، منزلت و کرامت انسانی همه افراد و یا گروه ها صرفا به دلیل، اینکه انسانند در مقابل همه دولت ها حمایت می کنند. [۱۸]

«سازمان های غیر دولتی در مسائل مرتبط با حقوق بشر، توسعه، محیط زیست، و خلع سلاح شناخته شده هستند. این به دلیل نقشی است که آنها در تاثیرگذاری بر سیاستگذاری در سازمان ملل و در دولت ملتها داشته اند. همچنین این نوع سازمانها در درگیری های سازش ناپذیر دارای اهمیت می باشند. در این مسئله نقش سازمان های غیر دولتی چند بعد دارد، از آنچه حل کنندگان منازعات به عنوان دیپلماسی انجام می دهند تا نظارت بر انتخابات، خلع سلاح و حقوق بشر. مری اندرسون بر اهمیت هر دو جنبه فعالیت سازمان های غیر دولتی و مهمتر از آن به بی ضرر بودنشان تاکید می کند». [۱۹]

نقش سازمان های غیر دولتی در اصالت مفهوم صلح می تواند چشمگیر باشد، مثلا دو سازمان «کواکرز» و «منونیتز» هر دو از سازمان های عملیاتی غیر دولتی هستند که پیوسته نقش میانجی گری در درگیری ها را بازی می کنند. سازمان هایی نظیر «پاگواش» و «دارت موث» مربوط به کنترل تسلیحات و مرزبندی های دوره جنگ سرد است. و سازمان «سنت ایگیدیو» هم در مذاکرات صلح موزامبیک بسیار اثرگذار بوده است. سازمان «بین المللی بحران» بر

غیردولتی چندان ساده نیست. اما به هر حال سعی می شود که از سه گروه سازمان غیردولتی استفاده شود:

- گروه اول شامل سازمان های غیردولتی است که نفع و نقش مهمی در فعالیت های سازمان بین المللی کار در سطوح جهانی یا منطقه ای دارند. در این مورد سازمان بین المللی کار از ۸ سازمان غیردولتی در سطح جهانی و از ۱۶ سازمان غیردولتی در سطح منطقه ای استفاده می کند.

- دسته دوم فهرستی از سازمان های غیر دولتی غیر کارگری و غیر کارفرمایی است که به اهداف سازمان بین المللی کار علاقه مند هستند. تعداد آنها بستگی به میزان علاقه مندی و منفعتی دارد که در برنامه های سازمان بین المللی کار از خود نشان می دهند. اخیرا بیش از ۱۵۰ سازمان غیر دولتی در این قالب با سازمان بین المللی کار همکاری می کنند.

- دسته سوم در بر گیرنده سازمان های غیردولتی است که معیارهای شرکت در گردهمایی های سازمان بین المللی کار را دارند و در این خصوص منفعت و علاقه خاصی را نشان می دهند [۲۴]. سازمان های غیردولتی کارگری و کارفرمایی علاوه بر مشورت با سازمان بین المللی کار نقش مهمی در تصویب قواعد بین المللی کار هم دارند [۲۵].

سازمان علمی، تربیتی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو) و سازمان های غیردولتی

یونسکو از زمان تأسیس خود در فکر همکاری با سازمان های غیردولتی بوده است. به همین دلیل بند ۴ ماده ۱۱ سند مؤسس یونسکو همکاری با سازمان های غیردولتی را پیش بینی نموده است. طبق این بند «یونسکو ترتیبات مناسب برای مشورت و همکاری با سازمان های غیردولتی بین المللی را که در قلمرو صلاحیت آن فعالیت دارند فراهم می کند و ممکن است از آنها برای عهده دار شدن وظایف خاصی دعوت به عمل آورد». یونسکو، در راستای اجرای این بند، در سال ۱۹۹۵ (سندی را تصویب نمود که طبق آن دو شکل رابطه با سازمان های غیردولتی پیش بینی شده است.

- رسمی

- عملیاتی

رابطه رسمی یونسکو با سازمان های غیردولتی به دو شکل تحقق می یابد:

- اعطای مقام مشورتی به سازمان های غیردولتی و بنابراین استفاده از مشورت آنها

- همکاری با سازمان های غیردولتی

این نوع روابط برای مدت شش سال برقرار و قابل تمدید نیز میباشند. رابطه عملیاتی یونسکو با سازمان های غیردولتی از انعطاف بیشتری برخوردار است. در این حالت به دلیل کم تر بودن تشریفات اداری، یونسکو می تواند با سازمان های غیردولتی بیشتری رابطه داشته باشد. هر سه سال یکبار یک کنفرانس فی مابین سازمان های غیردولتی رسمی و عملیاتی با یونسکو برگزار می شود، که طی آن برنامه ها و نتایج حاصل از روابط موجود مورد بررسی قرار می گیرند. کنفرانس یک نفر را بعنوان رییس انتخاب می کند، همچنین یک کمیته ارتباط سازمان های غیردولتی و یونسکو متشکل از سازمان های غیردولتی

ظهور علائم نسل کشی کنترل داشته است و در حمایت از صلح و حقوق زنان در جنگ اقداماتی انجام داده است. سازمان های «هشدار جهانی» و سازمان «فیور» پیرامون اخطار در مورد قانون شکنی های آغازگر منازعات فعالیت می کنند. سازمان «جامعه بین المللی زنان در صلح و آزادی» در مذاکرات خلع سلاح در نیویورک با سازمان ملل همکاری می کرد.

سازمان های غیر دولتی در اغلب موارد در مسائل مهم جهان نقشی پررنگ داشته است. آنها در ایجاد امنیت پایدار و صلح جهانی بسیار کوشیده اند و از این نظر میانی آنها به قوعد گفتمان صلح اسلامی بسیار نزدیک است. گرچه در بعضی موارد ممکن است این سازمانها خود به طور مستقیم در صحنه نبوده اند اما بسیاری از اقدامات بشردوستانه و مبتنی بر صلح با کمک آنها صورت گرفته است [۱۹]. بعد از بیان نقش مهم سازمان های غیر دولتی در گفتمان اسلامی صلح به رابطه سازمان های غیردولتی با موسسات تخصصی ملل متحد و به چگونگی فعالیت سازمان های غیردولتی بشر دوستانه می پردازیم:

سازمان غذا و کشاورزی ملل متحد (فائو) و سازمان های غیردولتی مبنای تئوریک همکاری فی مابین سازمان های غیردولتی و فائو بندهای ۲ و ۳ بخش (P) متون بنیادین این سازمان می باشد. طبق این بندها فائو حق دارد موافقت نامه هایی با سازمان های غیردولتی بین المللی منعقد نماید و از مشورت، همکاری و کمک های فنی آنها بهره مند گردد [۲۰]. در حال حاضر فائو از خدمات ۱۹۶ سازمان غیردولتی استفاده می کند که در سه گروه مشورتی عام، مشورتی خاص و وضعیت پیوسته قرار دارند [۲۱].

صندوق بین المللی توسعه کشاورزی و سازمان های غیردولتی

صندوق بین المللی توسعه کشاورزی با سازمان های غیر دولتی از سراسر جهان اعم از کشورهای توسعه یافته مثل آمریکا، انگلستان، فرانسه و از کشورهای در حال توسعه مانند زبیر (کنگو دموکراتیک)، غنا ... همکاری می کند، البته اغلب آنها (حدود ۸۰٪) از کشورهای در حال توسعه می باشند. در فوریه ۱۹۹۹ تعداد سازمان های غیردولتی که با صندوق همکاری می کنند افزایش یافته و به ۳۷۰ سازمان بالغ شده است [۲۲]. باتوجه به اهداف صندوق اغلب سازمان های غیر دولتی مرتبط با آن در قلمرو توسعه روستایی فعالیت می کنند.

آژانس بین المللی انرژی اتمی و سازمان های غیردولتی

آژانس بین المللی انرژی اتمی ملل متحد به دو شکل با سازمان های غیر دولتی همکاری می کند. شکل اول شامل پذیرش و اعطای مقام مشورتی رسمی از سوی آژانس به سازمان های غیردولتی است. در حال حاضر حدود ۱۹ سازمان غیر دولتی از چنین وضعیتی برخوردار هستند. شکل دوم پذیرش سازمان های غیردولتی از سوی آژانس به عنوان ناظر در کنفرانس عمومی خود می باشد. هم اکنون ۲۰ سازمان از وضعیت ناظر در آژانس بین المللی انرژی اتمی برخوردار می باشند [۲۳].

سازمان بین المللی کار و سازمان های غیردولتی

باتوجه به این که سازمان بین المللی کار با سه گروه کارگران، کارفرمایان و دولت ها در ارتباط است لذا رابطه آن با سازمان های

کشور جهان تشکیل شد نسبت به سیاست بانک و صندوق بین‌المللی پول در مورد برنامه «اصلاح ساختاری» انتقاد شد و اعلام گردید که بانک و صندوق مسؤولیت یک بخش از عقب ماندگی اقتصادی و زیست محیطی در کشورهای جنوب را بر عهده دارند.

در پایان این بحث باید متذکر شد که علاوه بر مؤسسات تخصصی ملل متحد بسیاری از برنامه‌ها و صندوقهای سازمان ملل متحد نیز با سازمان‌های غیردولتی همکاری دارند که در این مورد می‌توان از همکاری سازمان‌های غیردولتی با برنامه عمران ملل متحد، برنامه محیط زیست ملل متحد، صندوق جمعیت ملل متحد، یونسف و ... نام برد [۲۹]

فعالیت سازمان‌های غیردولتی بشردوستانه

اگرچه کلیه سازمان‌های غیردولتی در این گروه هدف بشردوستانه دارند، معذک به لحاظ برخی ویژگی‌های آنها فقط به مطالعه دو دسته از آنها خواهیم پرداخت که یکی نهضت بین‌المللی صلیب سرخ و هلال احمر و دیگری سازمان‌های غیردولتی بشردوستانه «بدون مرز» می‌باشد. که در ذیل به هریک از موارد مذکور اشاره می‌نمایم:

نهضت صلیب سرخ و هلال احمر

نهضت صلیب سرخ و هلال احمر در سال ۱۸۶۳ آغاز شد مجموعه ای هماهنگ و لاییک از نهادهای ملی و بین‌المللی مستقل است. این نهادها در هدف، اصول بنیادین و پرچم مشترک و متحد می‌باشند. ایجاد این نهضت در واقع عکس‌العملی در مقابل مصائب ناشی از جنگها و تلاش برای «انسانی نمودن» آنها از طریق قواعد حقوقی است. نهضت از طریق این قواعد قصد دارد از وحشیگری‌ها و ستمگری‌های دوران جنگ جلوگیری کرده و حمایت و کمک را برای قربانیان نظامی و غیرنظامی فراهم نماید. فعالیت بشردوستانه این نهضت شامل کمک به قربانیان بلایای طبیعی هم می‌شود.

نهضت شامل کمیته بین‌المللی صلیب سرخ، جمعیت‌های ملی صلیب سرخ و هلال احمر و اتحادیه جمعیت‌های صلیب سرخ و هلال احمر می‌شود. مقر کمیته بین‌المللی صلیب سرخ و اتحادیه جمعیت‌های صلیب سرخ در شهر ژنو قرار دارد. کنفرانس بین‌المللی چهار سالانه صلیب سرخ و هلال احمر، که متشکل از نمایندگان کمیته بین‌المللی صلیب سرخ و اتحادیه جمعیت‌های ملی و دولتهای امضاء کننده کنوانسیونهای چهارگانه ژنو (منظور چهار کنوانسیون ۱۲ اوت ۱۹۴۸ ژنو می‌باشد) است، بالاترین رکن تصمیم‌گیری صلیب سرخ است.

نهضت بین‌المللی صلیب سرخ و هلال احمر در انجام مأموریت خود اصول زیر را، که اصول بنیادین آن می‌باشند، رعایت می‌کند:

- بشر دوستی: منظور کاهش آلام انسانی در کلیه وضعیتها و کمک به فهم و درک مشترک از همکاری و ایجاد یک صلح پایدار میان انسانهاست.

انتخاب می‌شوند. این کمیته در مورد اتخاذ تصمیمات مناسب در کنفرانس عمومی و همچنین در مورد کنفرانس یونسکو با سازمان‌های غیر دولتی با مدیر کل یونسکو همکاری می‌کند [۲۶]

سازمان ملل متحد برای توسعه صنعتی (یونیدو) و سازمان‌های غیردولتی

یونیدو با مجموعه ای از سازمان‌های غیردولتی بین‌المللی، داخلی و محلی در قلمرو صنعت و تجارت همکاری می‌کند. از مهمترین سازمان‌های طرف همکاری با یونیدو، اتاقهای تجارت و صنایع می‌باشند.

یونیدو و با سازمان‌های غیردولتی در زمینه مشورتی و برنامه ریزی همکاری می‌کند. در حال حاضر ۱۲۲ سازمان غیر دولتی از مقام مشورتی در پرنیدر برخوردارند [۲۷]

سازمان بهداشت جهانی و سازمان‌های غیردولتی از زمان تأسیس در سازمان بهداشت جهانی همکاری با سازمان‌های غیردولتی در قلمرو بهداشت مهم تلقی شده است. ماده ۷۱ سند مؤسس سازمان بهداشت جهانی اشعار می‌دارد که این سازمان ممکن است ترتیبات و تدابیر مناسب برای مشورت و همکاری با سازمان‌های غیردولتی در قلمرو بهداشت اتخاذ نماید. از فوریه ۱۹۹۹ حدود ۱۹۳ سازمان غیر دولتی با سازمان بهداشت جهانی همکاری رسمی دارند [۲۸]

گروه بانک جهانی و سازمان‌های غیردولتی

از آنجا که سازمان‌های غیردولتی در ارتباط نزدیک با کشورهای فقیر و فقرا هستند بنابراین بهترین وسیله برای کمک مستقیم به آنها محسوب می‌شوند و همکاری با سازمان‌های غیردولتی اگرچه از ابتدای تأسیس بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه وجود داشت اما از پایان دهه هشتاد است که این همکاری توسعه فزاینده ای یافته است.^۱ بانک و سازمان‌های غیردولتی از تجارب یکدیگر برای مبارزه با فقر استفاده می‌کنند.

یک بخش سازمان‌های غیردولتی در بانک جهانی تشکیل شده است که مرکز تبادل اطلاعات میان بانک و سازمان‌های غیردولتی است. اکثر فعالیت‌های سازمان‌های غیردولتی و بانک در قلمروهای زیر انجام می‌شود.

- تسهیل همکاری سازمان‌های غیردولتی در اجرای طرحها با مشاوره طرحها

- ایجاد و برقراری گفتگوی سازنده میان سازمان‌های غیردولتی و بانک از

- کمک سازمان‌های غیردولتی به رعایت حقوق بشر در کشورهای متقاضی وام

- فشار به کشورها برای کمک به سازمان‌های غیردولتی طرفدار محیط زیست

از سال ۱۹۸۶ سازمان‌های غیردولتی سالانه یک گردهمایی در مورد بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول تشکیل می‌دهند. در کنفرانس ۱۹۹۰ که با حضور ۲۰۰۰ نماینده از سازمان‌های غیردولتی ۵۰

۱. سازمان‌های غیردولتی در سال ۱۹۸۹ در اجرای ۲۰۲ طرح بانک جهانی که ۵٪ کل طرحهای این بانک را تشکیل میدهد مشارکت نموده اند.

اعتراض کنند، و در مقابل برخی هم بر این عقیده پای فشارند که چنین ویژگی استقلال کمیته را حفظ، تصمیم گیری در آن را آسان و محرمانه ماندن فعالیت هایش را تضمین می کند. بهرحال بی طرفی سوییس با وضعیت کمیته و فعالیت های آن ممکن است تعارض داشته باشد.

کمیته معمولاً کارهای خود را محرمانه و بدون تبلیغات انجام میدهد و معتقد است که بدون تبلیغات بهتر می تواند به نیازمندان کمک رساند مگر آنکه نقض شدید و آشکار حقوق بین الملل بشردوستانه وجود داشته باشد که در اینصورت ممکن است مسأله را علنی نماید. برای مثال می توان از علنی کردن نقض آشکار و شدید حقوق بشر دوستانه در سالهای ۱۹۸۳ و ۱۹۸۴ در جریان جنگ ایران و عراق توسط کمیته بین المللی صلیب سرخ نام برد [۳۰].

کمیته خود متشکل از ۲۵ نفر شهروند سوییسی است اما حدود ۶۰۰ نفر به طور دائم در مقر آن در ژنو فعالیت می کنند که اکثریت آنها سوییسی د اما همان ساعات اور می باشند، علاوه بر آن کمیته دارای ۶۰۰ نمایندگی با بیش از ۲۵۰۰ پرسنل در نقاط مختلف جهان می باشد.

جمعیت های ملی صلیب سرخ و هلال احمر جمعیت های ملی صلیب سرخ و هلال احمر در بیش از ۱۴۷ کشور جهان وجود دارند [۳۱]. در کشورهای اسلامی بجای صلیب سرخ از هلال سرخ در زمینه سفید استفاده می شود. این جمعیت ها در واقع همان سازمان های غیردولتی داخلی هستند.

فعالیت های این جمعیت ها بر حسب دولت مقرر (محل فعالیت) متفاوت هستند. این فعالیت ها شامل کمک های نوری، خدمات بهداشتی، کمک های اجتماعی به اشخاص یا گروه های آموزش پرسنل پرستاری، نقل و انتقال و رساندن خون به بیماران و برنامه برای جوانان می باشند.

در زمان جنگ جمعیت ها بعنوان کمک به خدمات بهداشتی نیروهای مسلح عمل می کنند. آنها از نظامیان بیمار و زخمی مراقبت کرده و به کمک زندانیان و پناهندگان می آیند.

آنها، برای شناسایی شدن از سوی کمیته بین المللی صلیب سرخ و پذیرش در اتحادیه جمعی های صلیب سرخ و هلال احمر، باید شروطی از جمله احترام به اصول بنیادین نهضت بخصوص برخورد یکسان و بیطرفی را رعایت کنند. آنها باید همچنین از سوی دولت متبوع خود نیز بعنوان جمعیت های داوطلب کمک به دولت شناخته شوند.

اتحادیه جمعیت های صلیب سرخ و هلال احمر اتحادیه جمعیت های صلیب سرخ و هلال احمر یک سازمان غیردولتی بین المللی است. این نهاد در واقع فدراسیون جمعیت های ملی است و مقرر آن در ژنو قرار دارد. این سازمان غیردولتی بعنوان یک نهاد تابع قانون سوییس در سطح بین المللی فعالیت می کند. هدف کلی این اتحادیه تشویق، ترغیب، تسهیل و پیشبرد فعالیت های بشردوستانه جمعیت های ملی بمنظور جلوگیری و کاهش آلام و رنج های بشری و همچنین مشارکت در حفظ و توسعه صلح در

رفتار یکسان: نهضت در انجام وظایف خود هیچگونه تفکیکی بر مبنای تابعیت، نژاد، مذهب، شرایط اجتماعی و وابستگی سیاسی میان انسانها انجام نمی دهند. تنها اولویت کمک به وضعیت های فوری تر و خطرناک تر می باشد.

بی طرفی: نهضت بمنظور حفظ اعتماد همه بخصوص دولت ها، از ورود به هر گونه درگیری های سیاسی، نژادی، مذهبی، ایدئولوژیکی و ... اجتناب می کند.

استقلال: نهضت نهادهای مستقل است. اگرچه جمعیت های صلیب سرخ و هلال احمر تابع قانون دولت محل فعالیت خود هستند معهدا سعی می کنند به نوعی استقلال خود را حفظ کنند تا بتوانند همواره براساس اصول نهضت فعالیت کنند.

داوطلبانه: نهضت یک حرکت بشردوستانه داوطلبانه است و هیچگونه منفعتی برای اعضا لحاظ نمی شود.

یگانگی: در هر کشور باید فقط یک جمعیت صلیب سرخ یا هلال احمر وجود داشته باشد. عضویت در این جمعیت باید برای کلیه افراد امکانپذیر باشد. جمعیت مکلف است فعالیت بشردوستانه را در کل سرزمین دولت محل فعالیت خود گسترش و ارائه دهد.

جهانی: نهضت، که در آن کلیه جمعیت های صلیب سرخ و هلال احمر از حقوق و تکالیف برابر برخوردارند حرکتی جهانی است [۳۰].

با توجه به اصول فوق است که نهادهای تشکیل دهنده نهضت بین المللی صلیب سرخ و هلال احمر فعالیت می کنند که در زیر به عملکردشان اشاره خواهد شد.

کمیته بین المللی صلیب سرخ

کمیته بین المللی صلیب سرخ ریشه در حرکتی دارد که در سال ۱۸۶۳ توسط پنج نفر سوییسی به رهبری هانری دونان^۱ شروع شد. کمیته بین المللی صلیب سرخ یک نهاد خصوصی سوییسی مستقل و غیر سیاسی است که فعالیت آن بین المللی شده است. این کمیته بعنوان نهادهای بی طرف از لحاظ بشردوستانه در مخاصمات بین المللی، داخلی و حتی تنشهای داخلی مداخله می کند.

نقش کمیته در مخاصمات مسلحانه توسط چهار کنوانسیون ۱۲ اوت ۱۹۴۹ ژنو و دو پروتکل ۱ و ۲ مصوب سال ۱۹۷۷ تعیین و تعریف شده است. فعالیت های کمیته به طور عمده کمک به قربانیان نظامی و غیرنظامی، اسرای جنگی و زندانیان غیرنظامی، زخمیان جنگی، مردم عادی در سرزمینهای اشغالی یا در سرزمین دشمن و دیدار با زندانیان سیاسی می باشد. این کمیته همچنین نظارت بر اجرای کنوانسیون های چهارگانه ژنو و پروتکل های ۱۹۷۷ را به عهده دارد و در توسعه و نشر آن در سراسر جهان تلاش می کند. این کمیته همچنین نظارت بر اجرای اصول نهضت بین المللی صلیب سرخ و هلال احمر را نیز عهده دار است. تصمیم گیری در مورد شناسایی جمعیت های ملی نیز در زمره صلاحیت های این کمیته قرار دارد.

همانگونه که گفته شد کمیته یک نهاد تابع حقوق سوییس است و کلیه اعضای آن سوییسی می باشند اما قلمرو فعالیت آن بین المللی است، همین امر سبب شده است که عده ای به این ویژگی کمیته

¹. Henry Dunant

- آگاه نمودن و جلب افکار عمومی، کمک‌کنندگان و نهادهای مختلف کمک‌کننده و حامی سازمان در مورد وضعیت‌های ناسامانی که نیاز به کمک پزشکی است،

- جستجو و کسب کلیه کمک‌های داخلی و بین‌المللی عاری از هرگونه آرایش برای امکان دادن به اعضای خود در انجام وظایفشان در تقاطی از جهان که اعلام نیاز به کمک آنها می‌شود [۳۳]

این اهداف با منشوری که طبق بند ۳ اساسنامه ضمیمه آن می‌باشد تکمیل می‌گردد. براساس این منشور:

- کمک به قربانیان و نیازمندان باید بدون تبعیض نژادی، سیاسی، مذهبی، یا عقیدتی ارائه شود،

- اعضا در انجام وظایفشان باید بیطرفی و استقلال کامل خود را حفظ کرده و حق دخالت در امور داخلی دولت‌ها، حکومت‌ها و یا محل‌هایی که مشغول انجام وظیفه اند ندارند،

- آنان در انجام وظایف پزشکی خود خواهان آزادی کامل هستند، - اعضا در انجام وظایف خود تحت تأثیر هیچ قدرتی، هیچ نیروی سیاسی اعم از ایدئولوژیکی یا مذهبی قرار نخواهند گرفت،

- اعضا در انجام وظایف خود استاری پزشکی ترا حفظ و از اظهار نظر علنی‌له یا علیه حوادث با نیروهای درگیری که کمک آنها را پذیرفته اند خودداری می‌کنند،

- اعضا در انجام وظایف خود باید ناشناخته مانده و خواهان هیچگونه جلب رضایت شخصی یا جمعی نباشند. آنان با آگاهی به میزان خطرات، مأموریتها را انجام میدهند و حق هیچگونه ادعا برای خود یا ذوالحقوق خود را ندارند، مگر آنچه را که سازمان برای دادن به آنان در امکان دارد.

همانطور که ملاحظه می‌شود محور اصلی کار سازمان پزشکان بدون مرز رساندن کمک‌های پزشکی در وضعیت‌های بحرانی ناشی از بلایای طبیعی است. این سازمان به دلیل خصوصی بودن و نداشتن بوروکراسی عریض و طویل و دارا بودن تجارب غنی توانسته و می‌تواند خیلی سریعتر از نهادهای دولتی یا بین‌الدولی در امر کمک رسانی عمل کند.

این سازمان یک «واحد مداخله سریع» در سازمان پزشکان بدون مرز واقع در بلژیک ایجاد کرده است که می‌تواند در هر لحظه پاسخگوی وضعیت‌های اضطراری باشد.

در سال ۱۹۹۰ سازمان پزشکان بدون مرز فرانسه در ۲۹ کشور فعالیت داشته است و در کشور به وضعیت‌های اضطراری و فوری کمک نموده است. پرسنل این سازمان از ۲۰۰ نفر تشکیل شده است. بودجه سازمان پزشکان بدون مرز فرانسه در سال ۱۹۹۰ بالغ بر ۲۱۰ میلیون فرانک بوده است که ۸۰٪ آن صرف عملیات این سازمان شده است [۳۴]

سایر سازمان‌های بدون مرز

در پی ایجاد سازمان پزشکان بدون مرز سازمان‌های غیردولتی دیگری نیز با پسوند «بدون مرز» هم در قلمرو پزشکی و هم در سایر قلمروها ایجاد شده اند که از آن جمله می‌توان از سازمان داروسازان «بدون مرز»، «سازمان خیرنگاران بدون مرز»، «سازمان گزارشگران

سراسر جهان است. این اتحادیه کمک‌های بین‌المللی برای قربانیان بلایای طبیعی یا ظلم‌های انسانی را سازماندهی و هماهنگ می‌کند. بر اساس موافقتنامه منعقد شده ۱۲۰ اکتبر ۱۹۸۹ فی‌مابین اتحادیه و کمیته بین‌المللی صلیب سرخ صلاحیت‌های هر یک از دو نهاد در قلمرو کمک‌های بین‌المللی بشرح زیر تنظیم شده است:

- در وضعیت‌های جنگی و از این قبیل، این کمیته بین‌المللی صلیب سرخ است که رهبری عمومی فعالیت‌های بین‌المللی صلیب سرخ و هلال احمر را به عهده دارد.

- در حالت صلح این اتحادیه است که هماهنگ‌کننده کمک‌های جمعیت‌های ملی در پی بروز بلایای طبیعی بزرگ می‌باشد.

- در سایر وضعیت‌ها که نیاز به مداخله یک نهاد بین‌المللی باشد این کمیته بین‌المللی صلیب سرخ است که رهبری کلی فعالیت‌های صلیب سرخ را عهده دار می‌شود.

اتحادیه و تحت هدایت و رهبری آن جمعیت‌های داخلی بیشتر در قلمرو پناهندگان اشخاص جابجا شده اجباری و زخمیان منتقل شده به پشت جبهه مخاصمات مسلحانه فعالیت می‌کنند. پرسنل اتحادیه را حدود ۱۹۰ اثر با ۴۰ تابعیت متفاوت تشکیل می‌دهد [۳۲]

سازمان‌های غیر دولتی بشر دوستانه بدون مرز منشأ به دست «بدون مرز» به دوران جنگ بیافرا در آفریقا یعنی به دم به دست باز می‌گردد. در سال ۱۹۶۸ یک گروه از پزشکان جوان فرانسوی برای پاسخ به دعوت کمیته بین‌المللی صلیب سرخ جهت مراقبت از زخمیان به بیافرا رفتند. آنان با دیدن وقایع وحشتناک ناشی از قتل‌عامها و گرسنگی‌های تحمیلی به وسیله ارتش نیجریه تصمیم گرفتند که نهضت «بدون مرز» را ایجاد کنند. آنان با ایجاد یک نهاد مستقل از کمیته بین‌المللی صلیب سرخ در واقع می‌خواستند ضمن کمک رسانی «قانون سکوت» تحمیلی کمیته بین‌المللی صلیب سرخ را نیز ملغی نموده و دست به افشاگری بر ضد دولتهای ستمگر بزنند. بنابراین نهضت «بدون مرز» در قالب کمک‌های پزشکی آغاز و سپس به قلمروهای دیگر نیز تسری یافت. به همین دلیل هم در اینجا ابتدا «سازمان پزشکان بدون مرز» دیگر خواهد شد.

سازمان پزشکان بدون مرز^۱

سازمان «پزشکان بدون مرز» در ۲۱ دسامبر ۱۹۷۱ براساس قانون اول ژوئیه ۱۹۰۱ فرانسه در آن کشور تأسیس شد و از ابتدای دهه هشتاد در سایر کشورهای اروپایی مانند بلژیک (۱۹۸۰)، سوئیس (۱۹۸۱)، هلند (۱۹۸۴)، لوکزامبورگ (۱۹۸۵)، اسپانیا (۱۹۸۶) انجمن‌های ملی پزشکان بدون مرز ایجاد و مشغول فعالیت شده اند. هدف این سازمان جمع نمودن بدون تبعیض و غیرانحصاری کلیه پزشکان و اشخاص ذی‌صلاح برای مقاصد زیر می‌باشد:

- کمک به قربانیان بلایای طبیعی، حوادث جمعی و یا وضعیت‌های جنگی،

- کمک به بهبود صلاحیت‌های پزشکی و عملی محلی در هر نقطه‌ای از جهان که امکانپذیر باشد،

- بسیج امکانات کمک رسانی مؤثر به مردم نیازمند در کوتاه‌ترین زمان،

^۱. Medecins Sans Frontiers. (M.S.F)

نمی توانند از یک وکیل آزاد و مستقل برخوردار باشند لذا سازمان وکلای بدون مرز می تواند برای حمایت از «حق بر دفاع» مداخله کند.

سازمان وکلای بدون مرز در ابتدا فعالیت خود را فقط به مأموریت های فردی اختصاص می داد، بدین معنا که این فعالیت با اعزام وکیل برای کمک به وکلای محلی برای دفاع و با عهده دار شدن دفاع از فرد در مقابل دستگاه دادگستری انجام می شد اما این کمک با مشکلات زیادی روبرو گردید، بخصوص در مواردی که باید فوری اقدام می شد مقامات قضایی و اداری محلی چندان همکاری نمی کردند، در ضمن دسترسی به محاکم داخلی برای دفاع یک حق شناخته و پذیرفته شده جهانی محسوب نمی شد.

سازمان وکلای بدون مرز به هر حال توانسته است به کمک اعضای خود مأموریت های مختلفی را انجام دهد. این سازمان در ۱۹۹۴ و ۱۹۹۵ در پی فاجعه نسل کشی در رواندا توانست تجربه دیگری را در وضعیت های ناشی از خط کامل قدرت، کسب نماید. این سازمان با استفاده از این تجربه طرح «عدالت برای همه در رواندا» را ارائه نموده که طبق آن یک گروه از وکلا به طور دائمی در رواندا مستقر و در مورد پرونده های مربوط به نسل کشی مطروحه در محاکم داخلی آن کشور چه در قالب دفاع از متهمان و چه برای دفاع از قربانیان شرکت نمودند.

طرح دیگری از همین نوع برای برونری (دیگر کشور آفریقایی همسایه رواندا) در حال اجرا است؛ و در ضمن طرح هایی هم برای آسیا و آمریکای جنوبی نیز در دست مطالعه هستند.

علاوه بر اعزام وکیل، سازمان وکلای بدون مرز از این امر آگاه است که یکی دیگر از طرق حمایت از «حق بر دفاع» آموزش حرفه ای وکلای محلی است؛ به همین منظور در سال های ۱۹۹۵، ۱۹۹۶ و ۱۹۹۸ در آروشای تانزانیا (محل دادگاه کیفری بین المللی برای رواندا) سه دوره سمینار، هر کدام به مدت دو یا سه هفته، برای آموزش وکلای آفریقایی و وکلای سایر مناطق بخصوص برای آشنایی با آیین دادرسی دادگاه کیفری بین المللی رواندا و حقوق بین الملل کیفری تشکیل شدند.

سازمان وکلای بدون مرز بعنوان کارشناس در کنفرانس های مختلف شرکت می کند که از آن جمله کنفرانس رم برای تشکیل دیوان کیفری بین المللی بود که ضمن شرکت در آن، فعالانه از «حق بر دفاع» حمایت نمود.

این سازمان در حال حاضر در کشورهای فرانسه، دانمارک، هلند، سوئد، سوییس، ایتالیا، انگلستان، الجزایر مشغول فعالیت می باشد. کلیه این سازمان های غیردولتی وکلای بدون مرز در یک انجمن بین المللی تحت عنوان «وکلای بدون مرز جهانی» گرد آمده اند که هدفش تضمین رعایت مبانی فلسفی وکلای بدون مرز و نیل به اهداف اصلی این نهضت است [۳۷]

نتیجه گیری

نیازهای بشردوستانه بسیار گسترده است و هر روز نیز گسترده تر می شوند. در این میان مشارکت سازمان های غیردولتی بشردوستانه بسیار مفید است اگر چه گاهی عملکرد آنها از سوی دولت ها مورد اعتراض واقع می شود، اما همیشه از سوی قربانیان مثبت تلقی می شود

بدون مرز»، «سازمان ارتباطات بدون مرز»، «سازمان حقوقدانان بدون مرز» و «سازمان وکلای بدون مرز» نام برد. باتوجه به اینکه این مقاله حقوقی است بهتر است اشاره ای به دو سازمان اخیر شود. سازمان حقوقدانان بدون مرز

- «سازمان حقوقدانان بدون مرز» در سال ۱۹۹۲ در فرانسه برای دفاع از حقوق بنیادین بشر و دموکراسی ایجاد شده است. این سازمان با الهام از ماده یک [۳۵] اعلامیه جهانی حقوق بشر ۱۹۴۸ دو هدف را دنبال می کند که عبارتند از:

- دفاع، تشویق و ترغیب حقوق بشر، آزادی های فردی و جمعی با استناد به اسناد بین المللی در قلمرو حمایت از حقوق بشر،

- ایجاد امکان برای حقوقدانان جهت ارائه دانسته ها و تجارب خود برای تحقق آرمان مندرج در فوق از طرق مناسب بخصوص در چارچوب تحقیق، کارشناسی، دفاع و ارائه پیشنهادها به مقاماتی که امکان پیگیری و اجرای آنها را دارند.

آنچه مهم می نماید آن است که سازمان حقوقدانان بدون مرز تلاش می کند که اجرای حقوق افراد را تسهیل کند.

اصلی ترین فعالیت های این سازمان آموزش حقوق و ارائه خدمات کارشناسی حقوقی است. در مورد آموزش می توان از «آموزش حقوق در رواندا» و «روز آمد کردن «آموزش حقوق بنیادین فرد» در دانشگاه های بلغارستان نام برد.

در مورد کارشناسی حقوقی هم باید گفت که سازمان حقوقدانان بدون مرز اولین نهادی است که توانسته چنین مقامی را در نزد دادگاه بین المللی کیفری برای یوگسلاوی سابق کسب نماید. این سازمان در چند ساله اخیر تحقیقات مفصلی را در مورد حقوق بنیادین انجام و برای استفاده در عدالت کیفری بین المللی ارائه نموده است. همچنین از اعضای این سازمان بعنوان کارشناس شورای اروپا در چارچوب توسعه «دولت قانونمدار دموکراتیک» بخصر جل دوله کشورهای اروپای مرکزی و شرقی استفاده شده است.

دانشگاهها و انجمن های مختلف از این سازمان بعنوان کارشناس در سازماندهی کنفرانس ها و سمینارهای خود در قلمروهای حقوق بین الملل بشر دوستانه و عدالت کیفری بین المللی استفاده می کنند.

چشم انداز این سازمان در حال حاضر تئوریزه کردن حقوق بشر به طور عام و حقوق بین الملل کیفری به طور خاص می باشد [۳۶]

سازمان وکلای بدون مرز این سازمان در ۲۴ ژانویه ۱۹۹۲ توسط وکلای کانون های گرد آمده در بروکسل (بلژیک) ایجاد شده است.

هدف اصلی این سازمان مشارکت در احترام و اجرای کامل یکی از حقوق بنیادین بشر یعنی «حق بر دفاع» می باشد.

برای این سازمان دیگر صرف اعلام نقض حقوق بشر در این قلمرو کافی نیست بلکه «حق بر دادرسی منصفانه و کمک به بک دفاع آزاد و مستقل» امری حیاتی است. استفاده از این حق باید در کلیه قلمروها بخصوص در قلمرو کیفری چه برای متهم و چه برای بزه دیده به طور کامل تضمین گردد.

سازمان وکلای بدون فرزندان بالا می توانند و مکلف می هست که مراقب اجرای کامل «حق بر دفاع» باشد با توجه به اینکه در جهان امروز هنوز کشورهایی وجود دارند که در آنها متهمان یا قربانیان

8. Ajili, Hadi (1389). Formulation of Islamic discourse in international relations, Tehran, Imam Sadiq University (AS). P.: 264.
9. Lak Zaei, Najaf (1389), security philosophy from the perspective of Imam Khomeini (RA). Strategic Studies Quarterly, Year Thirteen. Sh: 3. P: 11.
10. Khomeini (Imam). Ruhollah. 1378. Imam's book. Volume 18. Page: 220.
11. Khomeini (Imam). Ruhollah. 1378. Imam's book. Volume 17. Page: 393.
12. Khomeini (Imam). Ruhollah. 1378. Imam's book. Volume 4. Page: 38.
13. Khomeini (Imam). Ruhollah. 1378. Imam's book. Volume 21. Page: 102.
14. Khomeini (Imam). Ruhollah. 1378. Imam's book. Volume 16. Page: 26.
15. Khomeini (Imam). Ruhollah. 1378. Imam's book. Volume 13. Page: 261.
16. Mehrpour, Hossein (1383), International Human Rights System, Tehran: Information Publications, second edition. P.: 230.
17. Ziai Begdali, Mohammad Reza (2012), General International Law, Tehran: Ganj Danesh Publishing House.
18. Anderson, Mary (1999), How Aid Can Support Peace or War, Colorado: Lynne Reiner Publishers. p: 235.
19. Stephenson, Carolyn M. (1998), "NGOs and the Principal Organs of the United.
20. Fadda Denis "La F.A.O. et les organisations internationales non-gouvernementales" in "Les O.N.G. et le droit international", op. cit., p. 190
21. The NGLS handbook, op. cit., p. 32
22. The NGLS handbook, op.cit., p. 50
23. The NGLS handbook, op. cit., p. 40
24. The NGLS handbook, op. cit., pp. 72-77
25. Dao hau tuong "Le rôle des organisations d'employeurs et de travailleurs dans l'adoption des normes

و این فارغ از نوع آن سازمان غیردولتی است اعم از اینکه مذهبی، عقیدتی، فلسفی، سیاسی و غیره باشد. سازمان‌های غیر دولتی در اغلب موارد در مسائل مهم جهان نقشی پررنگ داشته است. آن‌ها در ایجاد امنیت پایدار و صلح جهانی بسیار کوشیده‌اند و از این نظر مبانی آن‌ها به قوعد گفتمان صلح اسلامی بسیار نزدیک است. گرچه در بعضی موارد ممکن است این سازمانها خود به طور مستقیم در صحنه نبوده اند اما بسیاری از اقدامات بشردوستانه و مبتنی بر صلح با کمک آنها صورت گرفته است. تنوع این سازمانها ضمن اینکه یک عامل مثبت است می تواند منبع رقابت ناصحیح از جمله متهم کردن یکدیگر باشد. طبیعی است که این وضعیت نمی تواند کمکی به رفع آلام بشری نماید. آنچه مهم می نماید این است که سازمانهای غیردولتی بشردوستانه اعم از مذهبی، لاییک، سازمانهای بدون مرز و سایر سازمانهای دیگر نقش مهم، مفید و فعالی در رساندن کمک‌های بشردوستانه ایفا می کنند و این علیرغم اعتقادات یا اصول بنیادینی است که مبنای فعالیت آنها می باشند.

مع هذا در عمل سازمان‌های غیردولتی بشردوستانه فاقد یک مدیریت و یک هماهنگی بین‌المللی هستند. به همین دلیل به سازمان‌های بین‌المللی بین‌الدولی و سازمان‌های غیردولتی باید در مورد ارزیابی نیازها، تعیین اولویت‌ها در عملیات کمک رسانی و تقسیم وظایف و مسؤولیت‌ها براساس صلاحیت‌ها به تفاهم برسند تا از تلف شدن پول، اموال و نیروی انسانی جلوگیری نمایند.

References

1. Mehrpour, Hossein (1383), International Human Rights System, Tehran: Information Publications, second edition. P.: 230.
2. Khomeini (Imam). Ruhollah. 1378. Imam's book. Volume 16. Page: 26.
3. Khomeini (Imam). Ruhollah. 1378. Imam's book. Volume 13. Page: 261.
4. Galtung, J. (1985). Twenty-five years of peace research: Ten challenges and some responses. Journal of peace research, p: 65.
5. Ramsbotham, O. (2011) Contemporary conflict resolution: the prevention, management and transformation of deadly conflicts. 3rd ed. Cambridge: Polity
6. Askary, Poriia & Khosravy, Yalda, (2016) "International Law and the Necessity & Importance of Peace Studies" Quarterly Journal of International Relations Research, Volume I, Number Twenty-two, pp. 237-266.
7. Khomeini (Imam). Ruhollah. 1378. Imam's book. Volume 6. Page: 177.

- internationales du travail" in "Les O.N.G. et le droit international", op. cit., 207-221.
26. The NGLS handbook, op. cit. pp. 201 – 204.
27. The NGLS handbook, op. cit. p. 245-246
28. The NGLS handbook, op cit, p. 313-319
29. The NGLS handbook. op. cit
30. Recueil de textes de référence relatifs au mouvement international de la Croix-Rouge et du Croissant-Rouge, Genève, 1990, p. 8
31. Beigbeder yves, op. cit. p. 73
32. Beigbeder Yves, op. cit., p.74-75
33. Dénomination, objet, siège, durée, moyens d'actions" voir statuts adoptés en Assemblée nationale extraordinaire du 28 mars 1997
34. Beigberder, yves, op. cit. pp. 76-81 « Ressources publiques et privées en France » in le monde, 3 fevrier 2001
35. Dupuy Pierre - Marie "Grands textes de droit international public" Dalloz, Paris, 1996, p. 131
36. Présentation des Juristes sans Frontières», (J.S.F) pp. 1-4
37. Présentation des Avocats Sans Fronières (A.S.F) pp. 1-2